

Beheerwijzer - veentjes

Heide- en veenvlinders

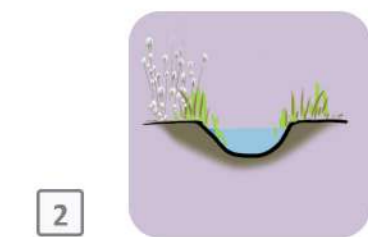
Veentjes zijn erg gevoelig voor bedreigingen, zoals stikstofdepositie, verdroging, verbossing en versnippering. Het uitblijven van hydrologisch herstel en onjuiste beheermaatregelen in deze kwetsbare veengebieden kunnen leiden tot een afname van bepaalde vlindersoorten of zelfs verdwijning van gehele populaties.

Deze beheerwijzer is gericht op beheer van veentjes.

Luwe plekjes

Het volledig verwijderen van opslag is niet wenselijk. Zo nu en dan een boom of struik laten staan, is goed voor het microklimaat van het gebied. Dit zorgt voor luwe plekjes en schaduw in de veentjes. Om voor een goede overgang te zorgen van bos en heide naar veentjes, is het belangrijk om dicht bij het veentje geleidelijk minder bosopslag te laten staan.

Kleine veenputjes

Veenputjes zijn open plekjes in het hoogveen. Door het open maken van dichtgegroeide plekken die verland of vergrast zijn of die zo hoog liggen dat struweel kan groeien, kunnen weer putjes worden gemaakt en kan veenvorming opnieuw beginnen. Dit werkt het beste als de putjes 50 tot 80 centimeter diep zijn. Ook dit is afhankelijk van de lokale situatie. Te diepe putjes kunnen drainerend werken.

3

Verwijderen opslag

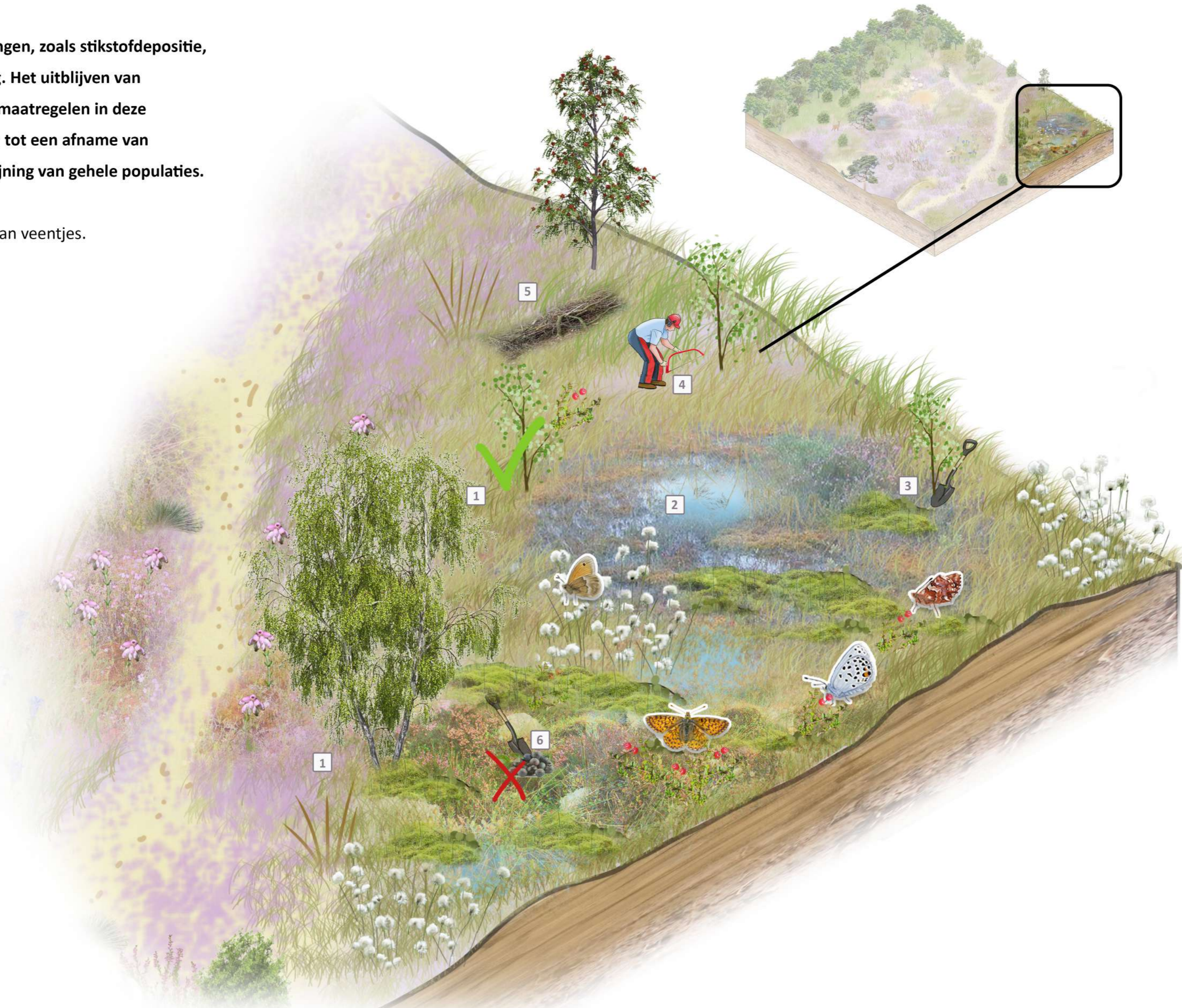
Kleine boompjes en struiken kunnen eenvoudig met een steekschop en takkenschaar worden verwijderd. Dit voorkomt dat ze opnieuw uitlopen. Grotere bomen en struiken kunnen met een handzaag of bosmaaier met zaagblad worden geveld. Het liefst zo kort mogelijk afzetten.

4

Struiken als nectarbron

Bosopslag van berken en grove den groeit vaak snel en zorgt voor veel verdamping. Deze soorten dienen zoveel mogelijk te worden verwijderd, op een enkele berk of den na. Struwelen van vuilboom en wilgen zijn voor veel soorten een waardevolle nectarbron en daarom goed om gedeeltelijk te behouden. Kies waar mogelijk voor variatie in inheemse soorten van struwelen en bosopslag.

Typende veenvegetatie

- Lavendelheide
- Dopheide
- Eenarig wollegras
- Kleine veenbes
- Veenmos

Exoten verwijderen

Amerikaanse trosbosbes wordt een steeds groter probleem in veentjes. Verwijder deze en andere exoten.

Materiaal verwerken

Verzamel het uitgetrokken, uitgestoken en/of afgezaagde materiaal en maak hiervan bijvoorbeeld een hoop of takkenril. Dit biedt nest- en schuilmogelijkheden voor veel verschillende diersoorten. Takken kunnen, samen met maaisel, als basis dienen voor broeihopen.

Wanneer we het hebben over veen of veenvorming, kunnen we twee soorten aanwijzen: hoogveen en laagveen. Laagveengebieden vormen zich in grondwater en hoogveengebieden zijn afhankelijk van regenwater. Veenvlinders komen enkel voor in hoogveengebieden.

Water vasthouden is een belangrijk onderdeel bij het in stand houden van een veentje. Het afsluiten of dempen van afwaterende en omliggende greppels en sloten kan helpen de waterhuishouding te verbeteren. Doe dit in stappen zodat het waterpeil langzaam kan stijgen. Wanneer het waterpeil te snel stijgt, kan dit de ontwikkeling van veen afremmen en populaties van veenvlinders ernstig schaden.

Om veentjes open te houden en niet te laten verdrogen is het verwijderen van bosopslag eens in 3 tot 5 jaar essentieel. Te veel bosopslag in het veentje zorgt voor verdamping van water via de bladeren en werpt schaduw op de hoogveenvegetatie. Door op tijd in te grijpen blijven gebieden open en kan het veen verder groeien.

In de randzone van een veentje gaat de grondsoort over van veen naar zand. De bosopslag in het veentje moet je zeer beperkt houden, met het oog op verdamping. Verspreid enige bosopslag. Bij kleine veentjes met gevarieerde bosrand kan alle bosopslag in de kern worden verwijderd. In de randzone (bestaande uit zandgrond) is het wenselijk om een strook van circa 10 meter rond het veentje vrij te houden van bomen. Zo wordt er minder water onttrokken.

Verwijderen van bosopslag kan eenvoudig met een takkenschaar, beugelzaag, motorzaag of bosmaaier, maar als de mogelijkheid bestaat om bosopslag direct uit de grond te trekken/steken, heeft dit de voorkeur. Als er toch wordt gezaagd, moet dit zo dicht mogelijk bij de grond gebeuren.

De uitvoeringsperiode loopt van begin september tot en met eind februari. Is het mogelijk de werkzaamheden enigszins te plannen? Verwijder de berkenopslag, met name de grotere exemplaren, in februari. Door oudere berken in deze periode af te zagen, gaan ze bloeden en ondervinden ze schade. De kans dat ze daarna opnieuw uitgroeien is daarom kleiner. De maanden september en oktober zijn het meest geschikt om andere werkzaamheden uit te voeren, zoals hydrologisch herstel. De bodem is dan het minst kwetsbaar voor betreding.

Begrazing kun je enkel op zandige plekken toepassen. De venige ondergrond is kwetsbaar voor betreding, hier kan begrazing beter niet worden toegepast.

Hoogveenvegetaties in een ver gevorderd ontwikkelingsstadium bestaande uit heide, grassen en bosvorming, zijn geschikt om terug te zetten in de successie door veenputjes te graven. Kleine stukjes open water in de veenputjes zorgen eveneens voor een geschikt leefgebied voor amfibieën, libellen en andere insecten. Veenvorming werkt het beste als de veenputjes een diepte van 50-80 centimeter hebben. Controleer voor de uitvoering of de bodem van het veenputje het overgrote deel van het jaar beperkt waterhoudend is met de grondboor/guts. Als veenputjes te diep zijn, kunnen ze ook drainerend werken.

Een deel van de veentjes in Drenthe zijn pingoruïnes. Dit zijn belangrijke aardkundige monumenten. In pingoruïnes mag niet worden gegraven.

Berken en dennen nemen veel water op en zorgen voor schaduw in het ven. Een enkele berk of den draagt bij aan een microklimaat. Te veel berken, dennen en bosopslag zorgen voor een eenzijdige omgeving.

VEENVLINDERS

In heel Nederland komen drie soorten veenvlinders voor: het veenhooibeestje, de veenbesparelmoervlinder en het veenbesblauwtje. Drenthe is de enige provincie waar ze alle drie voorkomen. Veenvlinders zijn uiterst zeldzaam omdat er nog maar weinig geschikt leefgebied over is. Het veenhooibeestje is gebonden aan de meer open veengebieden zoals in het Fochteloërveen. De andere twee soorten vlinders zijn meer afhankelijk van kleine veentjes.

Het aantal veengebieden is zeer beperkt met als gevolg veel versnipperde gebieden. Dit vormt een groot probleem voor deze vlindersoorten. Het zorgt ervoor dat er maar weinig uitwisseling tussen de leefgebieden kan plaatsvinden en dat populaties erg kwetsbaar zijn geworden. Daarnaast is door onder meer verdroging de kwaliteit van de veentjes sterk afgenomen.

Veenbesparelmoervlinder

Veenbesblauwtje

Veenhooibeestje

Veentje in hoogveen. Er is voldoende afwisseling in vegetatie, droog en nat. Ook de waard- en nectarplanten zijn aanwezig. De rupsen overwinteren in graspollen.